ชิคุนกุนยา (โรคไข้ปวดข้อ)

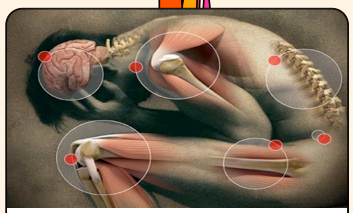

ประวัติโรค

- วินิจฉัยครั้งแรก
  - พ.ศ.2495
  - พบในประเทศแทนซาเนีย
- ชื่อ
  - ชิคุนกุนยา
  - Chikungunya
    - ภาษามอกอนดี
    - แปลว่า "ตัวโค้งงอ"
  - New-Branch

สาเหตุของโรค

- เกิดจากเชื้อไวรัส
  - ชื่อ ชิคุนกุนยา
  - วงศ์ Togaviridae
  - สกุล Alphavirus
- แบ่งเป็นหลายสายพันธุ์
  - สายพันธุ์อาเซียน
  - ระบาดล่าสุด
  - สายพันธุ์แอฟริกาตะวันออก
  - สายพันธุ์แอฟริการตะวันตก

พาหะของโรค (Vector)

ยุงลาย

- เหมือนไข้เลือดออก
- ยุงลายบ้าน (Aedes aegypti)
- ยุงลายสวน(ยุงลายเสือ) Asian tiger mosquito
  - สิ่งแวดล้อมแบบภาคใต้
  - บริเวณต้นไม้หนาแน่น
- แหล่งกักเก็บเชื้อ (สายพันธุ์แอฟริกา)
  - ลิง
  - สัตว์จำพวกฟันแทะ
- Non-human primates

ลักษณะทางคลินิก

- อาการเฉียบพลัน
- ระยะฟักตัว 2-3 วัน
  - หลังโดนยุงกัด
- อาการหลักๆ
  - ไข้สูงอ่อนเพลีย
  - ไม่สบาย
  - ปวดเมื่อยเนื้อเมื่อยตัวมาก
  - มีผื่นคล้ายหัดในเด็ก
- มีไข้สูงได้ถึง 39-40 °ซ
- มีไข้อยู่ประมาณ 3 วัน

ระบาดวิทยา

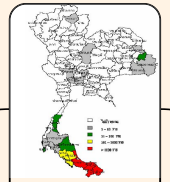

ในประเทศไทย

- เคยระบาดเมื่อ 40 ปีก่อน
- ระบาดบริเวณหมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย
  - เข้าสู่แอฟริกาตะวันออก
    - ประเทศกาบอง (Gabon)
  - เข้าสู่ประเทศอินเดีย
  - อินโดนีเซียน
  - แหลมมลายู
  - ชายแดนภาคใต้
  - และเข้าสู่ไทย
    - ขยายวงกว้าง 15 จังหวัดภาคใต้ของไทย
    - มากกว่า 1 ล้านคน
- มีผู้ป่วยทั่วโลก
- พ.ศ. 2547

เอดสารเผยแพร่เพื่อสาธารณะประโยชน์ แผนที่ความคิด ชิคุนกุนยา (โรคไข้ปวดข้อ)
โดย ดร. เภสัชกร ประชาสรรค์ แสนภักดี ศูนย์ฝึกอบรมภูมิปัญญาสู่สากล ขอนแก่น ภาคอีสาน ประเทศไทย
อ้างอิงองค์ความรู้จาก หมอชาวบ้าน ปีที่ 31 ฉบับที่ 363 กรกฎาคม 2552

การวินิจฉัยโรค

- หากเกิดในพื้นที่แหล่งระบาด การวินิจฉัยไม่ยุ่งยาก
- วิธีการ
  - Hemaglutination inhibition(HI)
    - ในการตรวจเลือดช่วงแรก
    - ดูการเพิ่มขึ้นเป็น 4 เท่า
    - การตรวจเลือดช่วงที่ฟื้นจากไข้
  - การตรวจ RT-PCR
    - หาตัวไวรัส
      - พบได้ในช่วง 4 วันแรก
  - การตรวจวินิจฉัยภูมิต้านทาน
    - ชนิด IgM
      - แบบรวดเร็ว
      - แบบ ELISA

การดูแลรักษา

ป้องกันไม่ให้ยุงกัด

- ระยะแพร่เชื้อ 5 วันนับจากวันที่เริ่มไข้
- ต้องป้องกันไม่ให้แพร่เชื้อ
  - ป้องกันการแพร่กระจายพันธุ์ของยุงลาย
    - ปิดฝาภาชนะ ไม่ปล่อยให้น้ำขัง
    - เลี้ยงปลากินลูกน้ำ
      - ปลาหางนกยูง
      - ปลากัด
    - ตัดหญ้าให้เตี้ย
    - ในภาชนะที่ปิดไม่ได้
      - เติมทราบอะเบต
  - การควบคุมยุงลายเป็นวิธีที่ดีที่สุด
    - ปัจจุบันยังไม่มียาหรือวัคซีนป้องกัน
  - การป้องกันยุงกัด
    - ติดตั้งมุ้งลวด ใช้มุ้งเด็กนอนกลางวัน
    - ใช้สารพ่นฆ่าแมลง
    - ใช้ยาทาไล่ยุง
      - 2% pyrethrum
      - ที่มีส่วนผสม DEET
- เป็นโรคที่รักษาหาย
  - รักษาตามอาการ
  - อาจจะใช้ยา
    - ยาแก้ปวดในกลุ่มที่มีผลต่อกระเพาะอาหาร

การป้องกันและควบคุมโรค